

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

תוכן עניינים

- א. בריה שאני 2
- ב. למאן דאמר כל שדרכו לימנות שנינו אלא למ"ד את שדרכו לימנות שנינו 6
- ג. שאני חתיכה הואיל וראויה להתכבד בה לפני האורחים 8
- ד. חתיכה של נבלה ושל דג טמא אינה אוסרת עד שתתן טעם ברומב ובקיפה ובחתיכות ... כיון שנתן טעם בחתיכה חתיכה עצמה נעשת נבלה 12
- ה. וכל מין ומינו ודבר אחר סלק את מינו כמי שאינו ושאיין מינו רבה עליו ומבטלו 15
- ו. נוהג בטהורה ואינו נוהג בטמאה 17
- ז. יכול תהא נבלת עוף טמא מטמא בגדים בבית הבליעה ... יצא זה שאין איסורו משום כל תאכל נבלה אלא משום כל תאכל טמאה 18
- ח. אין בגידין בנותן טעם האוכל גיד הנשה של בהמה טמאה ... ור"ש פוטר ... 19
- ט. נוהג בשליל ר' יהודה אומר אינו נוהג בשליל וחלבו מותר 19
- י. על אלו טומאות הנזיר מגלח על המת ועל כזית מן המת ... לנפל שלא נתקשרו אבריו בגידין 20

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

דף ק.

א. בריה שאני

כבר התבאר במסכת יומא דף פ. ומסכת מכות דף יג: שכל איסורי מאכלות¹ שבתורה² שיעורן בכזית בינוני, בין למלקות בין לזכר בין למיתה בידי שמים³. כי כן קבלנו הלכה למשה מסיני.

אולם זהו⁴ כשאכל כזית מבריה גדולה, או שצרף מעט מבריה זו ומעט מבריה זו שבמינה עד שיאכל כזית.

אבל האוכל בריה טמאה שיש בה נשמה, או איסור אכילה שיש בו נשמה בפני עצמה כולה, כגון נמלה או עוף טמא וגיד הנשה ואבר מן החי⁵ וכיוצא בהם⁶, הרי זה לוקה מן התורה⁷, כמו שהתבאר במכות דף יז. ואפילו היתה פחותה מן החרדל, בין שאכלה מתה בין שאכלה חיה, ואפילו סרחה הבריה ונשתנית צורתה הואיל ואכלה כולה לוקה. והוא בשלא סרחה והבאיש עד כדי שלא תהא ראויה לאדם אבל אם סרחה כל כך האוכל האסור אחר שהסריח והבאיש ובטל מאוכל אדם הרי זה פטור⁸.

¹ רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק יד הלכה א

² אכילת חלב ודם ונותר ופיגול וטמא ונבלה ובהמה טמאה וגיד הנשה ובשר המת להאחיל ומגע נבלות
³ ונפקא מינה לפסול עדות שבפחות מכזית אינו פסול לעדות מן התורה שאינו אלא חצי שיעור כמש"כ בפמ"ג
⁴ בפתיחה כוללת ח"א אות כד וח"ג אות יד, ועוד נ"מ בנתערב כזית בכדי אכילת פרס כלומר כזית בשלוש ארבע ביצים דלכו"ע אמרינן ביה טעם כעיק מן התורה עיין ב"י יו"ד צח ופמ"ג בפתיחה שער התערובות ועיין שם עוד שגם אבר מן החי שאין בו כזית לא הוה בריה, וכן כתב הפרי תואר אות א'. והכרתי ופלתי אות ג' כתב בפשיטות להיפך דאף פחות מכזית הוה בריה. ולא ידענא כיון דהטעם דאחשביה רחמנא למלקות, כל שאין כזית פטור הוא.

⁴ שם פרק ב הלכה כא

⁵ דוקא מטהורין, אבל מטמאין לא הוי בריה, דאבר מן החי אינו נוהג בטמאה [חולין קא, ב]. ואבר מן השרץ אף משרצים המובדלין לא הוי בריה. ואף דלענין מלקות לקי על אברים אפילו כל שהוא, כדמוכח במעילה [טז, ב], מכל מקום לא הוי בריה, דבריה לא הוי רק אם הוא כל הכמות כעין שנוצרה או שהוא כל הכמות שפירשה התורה לאיסור, אבל אבר מן השרץ אינו כעין שנוצרה, וגם אינו כל הכמות שפירשה רחמנא, דשרץ על שם שלימותו נקרא, כמו שכתב הרא"ש בחולין דף ק', חו"ד שם ב

⁶ וביצה שיש בו אפרוח, עיין בש"ך שם ב דלא ברירא דדוקא יש בה אפרוח אבל לא כשיש בה דם

⁷ שכיון שאמרה תורה עליהם לא תאכל אותם מסתמא בין גדול בין קטן קאמרה ואפילו משהו, וכיון שהחמירה התורה עליהם לענין מלקות אחשבינהו רבנן גם כן והחמירו בביטולן, לבוש יו"ד ק א

⁸ מ"מ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

וכיון שהחמירה⁹ התורה על הבריה לעניין מלקות אחשבינהו רבנן¹⁰ גם כן והחמירו בביטולה, ואמרו עליה שלא תהיה בטילה לעולם אם נתערבה אפילו באלף שכנגדה¹¹.

וכיון שלענין מלקות חייב דוקא בהתקיים ארבעה תנאים:

א. בריה¹² שהיא חשובה דהיינו בריה שהיה בה חיות,

ב. ושהיתה אסורה משעה שנוצרה,

ג. בעוד שמה עליה, דהיינו כשהיא שלימה שקורין אותו סתם עוף טמא או גיד הנשה

ד. וגם שאם תחלק תאבד את שמה שתקרא חתיכת עוף טמא או חתיכת גיד הנשה. כן הדין לענין ביטול שאם חסר אחד מהתנאים הנזכרים אינה בריה ובטילה בששים.

לפיכך למרות שגיד הנשה שהתערב בהיתר אם לא הסיר הגיד¹³ מן התערובת ואינו יודע היכן הוא אוסר תערובתו אפי' באלף כיון שדינו כברייה שאינה בטילה¹⁴ כמו שהתבאר לעיל דף צו. וצט: בנימוח שאין ניכרת צורתו והלכה לה חשיבות הבריה אוסר¹⁵ עד ס'.

⁹ שו"ע ונו"כ ק א

¹⁰ לבוש וט"ז א

¹¹ לשון המחבר והלבוש מכש"כ הטור (יורה דעה סימן ק) י"א דבריה בטלה בתתק"ס, ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל והיא"א הוא דעת רבינו שמשון (תרומות פרק י' משנה ח') וכן סובר הרשב"א (תורת הבית בית ד' שער א') דבריה בטיל בקרוב לאלף. וכתב הכרתי (ס"ק ב') והפלתי (ס"ק ד') שזוהי גם דעת הרי"ף ורש"י. ושיעור זה מקורו הוא בירושלמי (בפ"י הלכה ה') שמבואר התם דציר של דג טמא שכבשו עם דג מהור אוסר עד ט"ז פעמים, וכיון שהציר אוסר ט"ז פעמים החמירו בגוף הדג שהוא בריה ששים פעמים ט"ז דהיינו 960. אולם רוב הפוסקים פירשו את הירושלמי לענין פליטת טעמו של הדג טמא, אבל לגופו לא בטיל אפילו באלף. וכן פסקו הטור והרא"ש. וכ"כ הרמב"ם (מאכ"א פרק ט"ז הלכה ו') וכן כתב הב"י דקימ"ל פוסקים כהרא"ש דבריה לא בטיל כלל. וכ"כ הערוך השלחן (סעיף ג'). וכן דעת רוב הפוסקים דלא קימ"ל כהסוברים שבריה בטילה בתתק"ס (960), אלא לעולם אינה בטילה.

¹² לבוש ושי"ך על כל הסעיף שם

¹³ שו"ע יו"ד ונו"כ ק סעי' ב

¹⁴ ובריה אוסרת מדרבנן אפי' בכל שהוא

¹⁵ דאע"ג שאין לו טעם וא"כ א"צ לבטל טעמו עכ"פ התורה אסרה גופו של גיד ובעי' לבטולי ועיין בט"ז שם ס"ק ה' דבתוה"א רצה להקל דבטל ברוב אבל לדינא אין להקל בזה אא"כ נשפך ואין ידוע אם היה בו ס' דאז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

וכבר התבאר לעיל דף צו. שעיקר גיד הנשה אינו אלא מה שעל הכף בלבד¹⁶, והוא ברוחב ד' אצבעות בשור הגדול ובכבש גדול ב' אצבעות¹⁷. ואם זהו שלם מקרי בריה¹⁸.

אבל שאר הגיד, וכן כל גיד החיצון אינו בכלל בריה ואם נתערב נתבטל. ואם הוא ספק אם הוא הגיד דאסור מדאורייתא או לא נמי בטל¹⁹.

ולפיכך נמלה שחסרה²⁰ אפילו אחת מרגליה אינה אינו לוקה עליה²¹ אלא בכזית שהרי אינה שלימה ובטלה בששים, והאוכל זבוב שלם או יתוש שלם בין חי ובין מת אפילו אין בו כזית לוקה משום שרץ העוף, ואינו בטל אפילו באלף ויש להסירו אם התערב.

וכן חטה אחת של איסור כגון חטאת כלאי הכרם אף על פי שהיא בריה שלימה ונוצרה כך הרי לא היה בה חיות, ואין לוקין עליה אלא בכזית ובטילה כדין כלאים.

וכן עוף טהור שנתנבל או שור הנסקל אף על פי שהיה בהן חיות הרי לא נוצרו כך באיסורן, ואין בהן דין בריה, ואין לוקים אלא בכזית ובטל בס'.

נקל מספק. ועיין לבוש שכתב שאף על פי שהוא כעין ואין בו טעם, התורה אוסרתו, הלכך לא פלוג בו רבנן וצריך ששים כנגדו כמו בשאר איסורים שנותנין טעם.

¹⁶ והגם שהוא רק חתיכת גיד מ"מ זה הוא הנקרא גיה"נ ואם יחלק אין שמו עליו. יד יהודה י
¹⁷ או"ה כלל כ"ה מובא בט"ז ג. וט"ס בט"ז שכתב כבש קטן וצ"ל גדול שבקטן פחות מרוחב גודל בגדי ומלה. יד יהודה יא ומשב"ז ג

¹⁸ דקשה ליה לפי מה שכתבו התוספות בחולין דף צ' [ע"א] ד"ה אלמא, דתחלה כשהגיד נוצר אינו על הכף, ולא חייל עד שיתקשה ויהיה על הכף. וא"כ שוב לא מקרי בריה, דלא נאסר מתחלת ברייתו. אך נראה דגיד הנשה שאני דאין איסורו רק משום מעשה דיעקב, ואז כבר היה על הכף, וא"כ זה מקרי מתחלת ברייתו, דמעשה שהיה כך היה. ולזה דקדק האיסור והיתר הארוך [כלל כה דין יג] והוא מרמב"ם פרק ח' ממאכלות אסורות [הלכה א] דעיקר גיד הנשה אינו אלא על הכף, וא"כ מקרי מתחלת ברייתו, ודו"ק. יד שאול שם

¹⁹ יד יהודה שם

²⁰ רמב"ם שם הלכה כב

²¹ דבגמ' נזיר נא ע"ב בעי רבא נמלה שחסרה מהו שיעורא גמירין לה והא חסר או בריה גמירי לה והאיכא ופירש"י כל שהו ואכלה מהו שיעור נמלה שלימה גמירי לה דכי אכיל חייב ואילו היכא דחסרה הוי פטור או דלמא בריה גמירי לה דכי אכיל בריה מיחייב וכי חסרה נמי חייב דהאיכא בריה ואמרינן רובו ככולו: ובתוס' שם פ' כלומר שלימה בבריה והא חסרה או דלמא בריה גמירי לה והויא לה שרץ הואיל ועדיין ראויה לחיות ולא איפשיטא ולכהי פסק הרמב"ם שאינו לוקה מספק אמנם עכ"פ הוי ספק דאורייתא (ערוה"ש שם סעי' יב)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

וכן חלב שאע"פ שנוצר כך באיסורו והיה בו חיות, מכל מקום אם יחלוק עדיין שמו עליו דחתיכת חלב סתמא חלב איקרי כמו כל החלב, ועוד שאין החלב נוצר במקום אחד ואינו כבריה שהיא מקובצת כאחד, הלכך אפילו כולן שלמים ביחד לא מיקרי בריה ואין לוקה אלא בכזית ובטל בס'.

אולם כל²² זה הוא לענין ביטול גופו אך טעמו בטל כשאר איסורים,

ולפיכך עוף טמא²³ שלם אבר מן החי וי"א²⁴ אף ביצה שיש בה אפרוח שנתבשלו בקדירה אם יש ששים כנגדו מסירו, ומותר, ואם לאו הכל אסור שהרי הוא בריה. ואם נמוח עד שלא ניכר צורתו בטל בששים.

ביצה שיש בה דם מריקום האפרוח אינה נחשבת כבריה²⁵.

²² שו"ע ונו"כ שם ב

²³ אבל נמלה זכוב מוכיז"ה בלא"ה אין אוסר פליתו שהרי נמל"פ הוא וגיד אינו אוסר שהרי אין בגידין בנ"א ושומן הגיד בטל בששים כנזכר שם. ש"ך ז

²⁴ דעת המחבר והש"ך וכן כתב הרשב"א בחידושי בפרק גיד הנשה דף ק"ו ע"א [חולין צח, א ד"ה איתמר] ובתורת הבית דף ק"ו ע"ב [בית ד שער א מז, ב] לדעת הרמב"ם [מאכלות אסורות טו, יט], ע"ש. אך בפר"ח הכריע שאינה בריה דבעודו בתוך הביצה לא מקרי דאית ביה חיותא, ולאחר שיצא לאויר העולם מותר מיד, וגם בעודו בתוך הקליפה אין איסורו מחמת עצמו אלא מחמת שעדיין לא נגמר חיותו, וא"כ מסתברא ודאי דאף ביצה שיש בה אפרוח דלא מקרי בריה, וכן כתב הרשב"א בתשובה [ח"א] סימן מ"ו דביצת אפרוח אינה בריה משום דבעינן בריית נשמה וליכא, וכן עיקר. ועיין פלתי (ס"ק ד') במקום דיש עוד צד להקל יש לצרפו ולומר דלא קרוי בריה ועיין כנפי יונה שהשיג על הפר"ח וכתב המעיין שם יראה שלא כתב כן אלא לתשובת השואל על ביצה שיש בו דם, אבל על ביצת אפרוח דקדים שם לא קאי במ"ש שאינו בריה. והרי עינינו רואות שיש לו חיות להוציא את עצמו מן קליפת הביצה, וכמו שאמרו בחכמת סבי דבי אתונה (בכורות ח' ע"ב) היכי נפיק רוחיה, ש"מ שיש לו בריות נשמה קצת. וכן מבואר ברוב ספרי הפלסופים הטבעיים שיש לו חיות מעט, ומוציא חינו מן החלמון, וכשכלה כל מזונו ואינו מוציא, הוא מתחיל לבקע את הקליפה.

²⁵ בר"ם ק"י נסתפק הב"י אי חשיבא בריה כשיש בה טפת דם מאחר דשדא תיכלא בכולא (ובדלעיל סי' ס"ו) ובתשובת ר"ל ז' חביב סימן פ"ד (דף קי"א ריש ע"ד) כ' בפשיטות דהוי בריה ולפעד"נ דלא הוי בריה כיון שעדיין אין בה חיותא וגם בביצת אפרוח לא אשכחן דהוי בריה ומן הסברא נראה דלא הוי בריה דהא האי ביצה מתחלת ברייתה היתה מותרת וגם בעידנא דקא גביל האפרוח דהתירא הוא כדלעיל סי' פ"ז סי"ט גבי אפרוח מביצת טריפה אלא דבחידושי הרשב"א פג"ה דף ק"ו ע"א כתב דהרמב"ם פט"ו מהמ"א מחשבה בריה ואחריו נמשך ב"י בס' פ"ו וכבר כתבתי לעיל סימן פ"ו ס"ק ט"ו דאינו מוכרח כלל בדברי הרמב"ם והלכך אף שאין להקל בביצת אפרוח מ"מ ודאי בביצת דם אין לאסור כלל כיון דלית בה חיותא שוב מצאתי בבדק הבית להב"י בס' ק"י דבתר דמבעיא ליה הדר פשטא ליה דנראה דלא הוי בריה וזה נראה דעתו כאן בש"ע ובס' ל"ח דף כ"ו סוף ע"א כתב וז"ל ובסימן ק"י נסתפק הב"י אי בנמצא בה דם חשיב בריה ובש"ע שלו סימן ק' פסק דבריה היא עכ"ל ותימה דהרי בש"ע כתב ביצת אפרוח בדוקא אבל בנמצא בה דם אדרבה דעתו דלא הוה בריה וכמו שכתבתי (והשיב וז"ל ודאי לשונו צריך תיקון ושייך גבי נמצא בה אפרוח דבריה היא ע"כ):



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ב. למאן דאמר כל שדרכו לימנות שנינו אלא למ"ד את שדרכו לימנות שנינו

כבר התבאר במסכת ביצה דף ג: וביבמות דף פא: ובע"ז דף עד: ובזבחים דף עב. שי"א²⁶ שדבר חשוב²⁷ וגם דרכו להמכר לפי מספר יחידות, אוסר²⁸

²⁶ מבואר בגמ' ארבע שיטות

א. השיטה המקילה ביותר חכמים סוברים שרק ששה דברים בכל דהוא. דהיינו אנווי פרך רמוני בדין וחביות סתומות וחולפות תרדין וקולסי כרוב ודלעת יונית.

ב. רבי עקיבא מוסיף עוד, אחד דהיינו ככרות של בעל הבית. וביחד הם שבעה דברים.

ג. פירוש של רבי יוחנן בדברי רבי מאיר, דאת שדרכו למנות שנינו, דהיינו מחמת חשיבותו אינו נמכר כלל באומד, אלא לעולם דרכו למכרו במנין, אבל דבר שלפעמים נמכר גם באומד כחתיכות ועגולים, בטל כרוב או בששים.

ד. השיטה המחמירה ביותר ופירוש של ר"ל דפליג וסובר "כל שדרכו למנות שנינו", דהיינו שאפילו אם לפעמים נמכר באומד אבל יש שמקפידים מפני חשיבותו למוכרו במנין, אם כן נחשב דבר חשוב ולא בטיל כלל.

רוב הראשונים פסקו כרבי יוחנן דהלכה כרבי מאיר נגד חכמים, כמש"כ הב"י שרק דבר שדרכו למנות שנינו, דהיינו לעולם דרכו למכרו במנין. וכ"ד הרא"ש ורי"ף והרשב"א והריטב"א, והרמב"ן, והר"ן.

רוב הגאונים פסקו כר"ל דהלכה כרבי מאיר כמש"כ בט"ז שם א משע"ד וכ"כ באו"ח וכ"כ הב"ח דהכי נהנינדכל שדרכו למנות שנינו, דהיינו אפילו אם לפעמים נמכר באומד אבל יש שמקפידים מפני חשיבותו למוכרו במנין, אם כן נחשב דבר חשוב ולא בטיל כלל. וכן דעת הבעל העיטור והרש"ל.

הרמב"ם פסק דרך זו דברים לא בטלי כלל כרבי עקיבא.

דעת המחבר קי א כדעת הרמב"ם (מ"א פ' ט"ז הלכה ג') פסק כר"ע דאפילו דבר שדרכו למנותו לעולם בטיל, ואם תאמר א"כ אמאי לא מני נמי חתיכה הראויה להתכבד ובריה בעלי חיים דכל הני נמי חשיבי ולא בטלי, וי"ל דהך מתניתין קאי אפלוגתא דרבי מאיר וחכמים בחבילי תלתן [ערלה פ"ג משנה ו'] דרבי מאיר אומר ידלקו וחכמים אומרים יעלו באחד ומאתים, ומאי דקאמר בתר הכי שאינו מקדש אלא ששה דברים בלבד היינו מדברים שעולין באחד ומאתים וכדמסיים [שם משנה ז'] הראוי לערלה ערלה הראוי לכלאי הכרם כלאי הכרם, אבל בעלי חיים וחתיכה הראויה להתכבד ובריה אינן ראויין לערלה ולא לכלאי הכרם ולהכי לא קחשיב להו. פרי חדש שם ס"ק ז.

²⁷ עי' פרי תואר סק"ג שהעלה דהא דקיי"ל דדבר חשוב לא בטל הוא רק בדבר שאסור בהנאה אבל במידי דאסור רק באכילה ולא בהנאה אפי' דבר חשוב בטל עיין שם אמנם יעוין בשפ"ד סק"ב ובמטה יהונתן ובערך השלחן אות ה' שהשינו על הפרי תואר בזה והעלו בראיות דדבר חשוב לא בטל אפי' בדבר שמותר בהנאה עיין שם

²⁸ עי' בס' שנות אלי' (מהגר"א) על משניות סדר זרעים בפרק ג' דערלה שם דלמאי דמשני בציפורתא אינה בטילה מדאורייתא עיין שם ומבואר מדבריו דהא דדבר חשוב אינו בטל הוא מדאורייתא וכיוצא בזה כתב ג"כ במשנה למלך פרק א' מהלכ' משכב ומושב הלכה י"ד וע' בשערי דעה סק"ג שהתפלל על דבריהם בזה דמבואר ברמב"ם בפרק ט"ז מהלכ' מאכלות אסורות וכן הוא פשוט בכל הפוסקים דהא דדבר חשוב לא בטל אינו אלא מדרבנן ועי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ק"ח ק"ט ק"י שהאריך טובא בענין זה והביא ג"כ כמה ראיות דהא דדבר חשוב לא בטל אינו אלא מדרבנן עיין שם. דרכ"ת שם ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

בכל שהוא²⁹, והם שבעה דברים א. אגוזי פרך ב. רמוני בדן, י"א³⁰ שהם אגוזים הבאים מפרך ובדן שמקומות הן וי"א שאלו אגוזים גדולים שקליפתן רכה ונפרכים ביד, אבל הקטנים³¹ אף החשובים שקליפתן רכה אינם בכלל דבר חשוב כיון שאין הדרך למכרן כלל רק במידה או במשקל. ג. חביות גדולות סתומות, אבל קטנות אינן חשובים וחד בתרי בטל ואם הם פתוחות אפילו של י"נ בטילי דלא השיבי, וכן בקבוקי יין החשובים כ"ז שהם סתומים אבל אם הם פתוחים בטילין³². ד. וחלפות תרדין, ה. וקלחי כרוב, ו. ודלעת יונית, ז. וככרות של בעל הבית להוציא של נחתום אבל במקומות שגם של נחתום חשובים אינן בטלים³³ אפי' הם קטנים כיון שכעת גם הקטנים אינם נמכרים אלא במנין. ודוקא בשלמה אבל פרוסה בטל וכן מצה שלימה לא בטילה לא בטל ופת הנילוש בשומן או בחמאה גם בפרוסה והכל הוא לפי הענין. וכן בעלי חיים חשובים הם ואינם בטלים.

וכן לכל דבר שהוא חשוב ביותר ונמכר לפי מנין באותו המקום ובאותו הזמן. אבל שאר דברים, אף על פי שדרכן למנות, ונמכרים לפי יחידה הרי אלו עולים בשיעורן, וי"א³⁴ שכל³⁵ דבר שבמנין, דהיינו שדרכו למנותו

²⁹ עיין בש"ך א שאפילו באינו מינו.

³⁰ רש"י פי' פרך ובדן מקומות הן והברטנורא כתב ואני שמעתי אגוזים שקליפתן רכה ונפרכים ביד, דאע"ג דדין דדבר חשוב לא הוי רק מדרבנן ובכ"מ ספיקו לקולא מ"מ בזה יש להחמיר כב' הפירושים דכיון שאין אנו יודעין איזה מהפירושים עיקר ע"כ יש להחמיר בשתייהן.

³¹ ובלא זה אינם בכלל זה כיון שאינם נקראים כלל אגוזים בלשון הקודש רק לזיום. ביד יהודה בפיה"ק סק"ד ³² ועי' ביד יהודה בפיה"ק סק"ד ובפיה"ק סק"ה מ"ש בזה ולדינא העלה דלדין דקיי"ל דהעיקר תלוי בדרכן למנות הנה ביין כיון שאנו רואין דהיינות החשובים דרכן ליתנם בכלי זכוכית חתומים כדי שיעמדו ימים רבים וכן נמכרים תמיד במנין ע"כ אם נתערב כלי יין כזו של איסור בשל היתר לא בטל וכ"ז כשהם סתומות אבל אם הן פתוחות בטילין

³³ ועמ"א סי' תמ"ז סק"מ דמצה שלימה לא בטילה דהוי דבר שבמנין ועיי"ש עוד בס' תנ"א ס"ק ל"ז עי' ביד יהודה בפיה"ק סק"ה ובפיה"ק סק"ו

³⁴ רמ"א שם כדעת רוב הראשונים פסקו כרבי יוחנן דהלכה כרבי מאיר נגד חכמים, שרק דבר שדרכו למנות שנינו, דהיינו לעולם דרכו למכרו במנין וכן דעת הרא"ש כר"י. והב"י (רס"י סימן ק"י) כתב בשם רבינו ירוחם דדעת רוב הפוסקים דהלכה כר"מ אליבא דר"י. וכן פסקו הרשב"א והריטב"א, והרמב"ן, והר"ן.

³⁵ הפר"ת (ס"ק ג) סובר דבאיסור דרבנן ובפרט באיסור דרבנן דאין עיקרו מי התורה, לא נאמר דין דבר שבמנין והר"ז בטיל. אולם הפמ"ג (שפ"ד ס"ק ב) כתב דאין לחלק, ואיסור חשוב בין דאורייתא בין דרבנן לא בטיל. וכן סובר האו"ה (כלל כ"ה דין א) וכהנה"ג (בהגהת טור ס"ק ה) ועיין בהגהות הח"ס לעיל סי' ק"א שהביא רא' מהתוס' לחלק בזה בין חד דרבנן לתרי דרבנן דבהך דרבנן שייך דין דדבר שבמנין לא בטל אבל בתרי דרבנן בטל, ועיין פלתי סימן קא ס"ק ב יש בזה מקום עיון, באיסור דרבנן דאין אסור רק באכילה, אי בטיל או לא. כי בגמרא דיבמות (פ"א ע"א) אמרו דבר שבמנין במילתא דרבנן בטיל, ולכך אמר ריש לקיש הואיל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

תמיד³⁶, ותמיד נמכר לפי יחידות, אינו בטל אפילו אם אינו חשוב מצד עצמו, וכן נוהגין.

ולפיכך ככרות לחם שנמכרות לפי יחידות, או פירות כגון אננס שנמכר לפי יחידה אינם בטלים אם הם איסור שהתערב בהיתר, וכגון לחם "חדש" או כלאי הכרם. וכן אננס בשמיטה. וכדומה שהתערבו אינם בטלים לכו"ע.

אך ביצים במקומות שדרכם להמכר לפי מספר היחידות³⁷, לדעה הראשונה הרי הם בטלים שהרי אינם חשובים מצד עצמם, ולשיטה השניה אינם בטלים³⁸.

ג. שאני חתיכה הואיל וראויה להתכבד בה לפני האורחים

כבר התבאר במסכת ע"ז דף עד. שחתיכה הראויה³⁹ להתכבד לפני האורחין שאיסורה מחמת עצמה ואפילו אינה אסורה אלא מדרבנן ואפילו אם היא אסורה בהנאה, כיון שאם תבטל היתה מותרת וראויה להתכבד, אינה בטילה אפילו באלף.

ותרומה דרבנן עיגול בעיגולים עולה, והקשה התוספות (שם ד"ה מאי) והר"ש (ערלה פ"ג מ"ז) חבילי תלתן בכלאי כרם לרבי מאיר דס"ל (ערלה פ"ג מ"ז, יבמות שם ע"ב) שדרכו למנות לא בטילה, הא כלאי כרם דרבנן, ותירצו דגבי תרומה איכא תרתי דרבנן, בזמן הזה, וגם פירות שאינו דגן תירוש ויצהר, ולכך בטלים, אבל חדא איסור דרבנן לא בטיל. ועוד תירצו הואיל וס"ל כל שדרכו למנות לא בטיל, וא"כ נחית חד דרגא באת שדרכו למנות דחשיב טפי, [דאפילו] [באיסור] דרבנן לא בטיל. וא"כ לדידן דלא קיימ"ל כל שדרכו למנות, רק את שדרכו למנות (רמ"א סי' ק"י ס"א פלתי שם ס"ק ד') (ו) בטיל בדרבנן. וא"כ הרי כאן ספק על איזה משני תירוצים בתוספות נסמך. ועיי"ש שהאריך בזה.

³⁶ עי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ק"ח שעמד על המחקר בענין המטבע אי הוי בכלל דברים החשובים דלא בטלה אפי' באלף והביא רא' דהוי דבר חשוב עיין שם באריכות ועי' בשו"ת יאודה יעלה (למהר"י קובנ) חיו"ד סי' ח' מ"ש בדברי הרב חק"ל בזה ומדחה ראיותיו ועיי"ש במ"ש בזה לדינא. דרכ"ת שם כג

³⁷ ועיין פרי חדש שם ס"ק ט ומיהו כתבו האחרונים דהאידינא שאין בנמצא למכור סל מלא ביצים באומד בלי מנין לכולי עלמא לא בטלי.

³⁸ ועיין כף החיים שפוסק כשיטת העיטור, אך בהפסד מרובה ניתן לסמוך על הרמ"א, וכ"פ המ"ז (סק"א) בהפסד.

³⁹ שו"ע ונו"כ קא א ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

לפיכך חתיכת נבילה, ואפילו חתיכה של בשר בחלב⁴⁰ למרות שאסורה בהנאה, או של חולין⁴¹ שנשחטו בעזרה שאסורה מדבריהן בהנאה, אוסרין בכל שהן עד שיגביה אותן⁴².

ואם הוא ספק⁴³ אם ראוייה להתכבד או לא, אזלינן לקולא אפילו היא אסורה מדאורייתא, ולפי שדינים אלו משתנים לפי המקום והזמן, הכל תלוי בראות עיני המורה⁴⁴, אם הוא חשוב להתכבד באותו מקום לא בטיל, ואם לאו בטל, ואם יש ספק אזלינן לקולא⁴⁵.

והא דחתיכה נחשב כמו בריה ואינה בטילה, דוקא בחתיכה שאיסורה מחמת עצמה כמו נבילה ובשר בחלב⁴⁶.

ולפיכך כשנאסרה⁴⁷ חתיכת בשר מחלב שנבלע בה נעשית כל החתיכה איסור, ואם בשלה עם אחרות צריך ששים לבטל כולה. ואם מכירה, משליכה, והאחרות מותרות.

⁴⁰ ובב"ח דרבנן כמו עוף בחלב או [ע"י] מליחה וכבוש [דאסור] מדרבנן מיקרי ראוי להתכבד, ולא במלקות תליא מלתא דשניהן היתר ונעשה גוף אחד. כנסת הגדולה בהגהות ב"י אות ה' בשם כמה פוסקים. וב"כ הב"ח ע"פ פ"ז

⁴¹ רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק טז הלכה ו' ז

⁴² ומותר למכרן לעובד כוכבים חוץ מדמי איסור שבהן. ש"ך שם א אך אינו יוכלי הנאה לים המלח כמו שיבואר להלן

⁴³ רמ"א שם

⁴⁴ עיין מנחת יעקב (כלל מ' ס"ק ח', והובא בפמ"ג מש"ז ס"ק ט') שהקשה שאם הכל תלוי לפי המקום והזמן, מדוע הוצרכו הפוסקים הראשונים ואחרונים לכתוב מה חשיב חהר"ל ותיירין א שכל מה שכתבו הפוסקים הוא לחומרא דהוי חהר"ל, ולא תלוי במקום ובזמן. אבל שאר דברים באמת מבואר בפוסקים דהכל לפי המקום והזמן. ב. כל מה שכתבו הפוסקים דהוי חהר"ל, היינו דמסתמא הוי ראוי להתכבד, עד שהמקום והזמן יוכיחו דנשתנה מנהג החשיבות. וכ"כ הישועות חיים (ס"ק י"ג) לקולא כתיירין השני. ובפמ"ג סובר דבאיסור דרבנן אפשר לסמוך על התיירין השני. אולם באיסור דאורייתא נראה שכוונתו לומר שמחמירים כהתיירין הראשון. אבל הד"ת (ס"ק ס"ד) כתב בדעת הפמ"ג שכוונתו להקל בכל חתיכה אפילו באיסור דאורייתא, כיון דכל המושג שחהר"ל לא בטיל הוא מדרבנן.

⁴⁵ ש"ך יג, וב"ש אם יש ספק בחתיכה אם זו היא שנתעלמה מן העין או לא, שמותרת, דספק דרבנן לקולא. וכן בכל איסור דרבנן אפילו אותו שאסרוהו מן הדין כגון ביצת נבילה וכיוצא בו, אם יש ספק אם היא ביצת כשרה או נבילה מותרת, ואפילו נודע האיסור דרבנן קודם שגולד הספק וכן כל כיוצא בזה. שם סימן ק"א כללי דיני ס"ס, אות י"ז. ועיין פמ"ג (מש"ז ס"ק ב') הביא דעת המנחת יעקב (כלל מ' ס"ק י"ט) דחולק על הש"ך וסובר דספק של הרב הוי חסרון ידיעה ולא מיקרי ספק. אולם באופן שנפלה חתיכת איסור ואינו יודע אם החתיכה היתה גדולה או קטנה, הוי ספק. והפ"ת (ס"ק ד') כתב דלא הוי חסרון ידיעה ומיקרי ספק.

⁴⁶ ואף על גב דחתיכת בשר בלועה בחלב חשבינן לה כגוף האיסור ואינה בטילה, שאני בשר בחלב שכל אחד בפני עצמו מותר ובחבורם נאסרו, הוי כמו גוף האיסור של נבילה

⁴⁷ שו"ע ונו"כ צב ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ואם אינו מכירה, הרוטב מותר, וכל החתיכות אסורות, אם חתיכת הבשר ראויה להתכבד⁴⁸, ואם אינה ראויה להתכבד בטילה ברוב⁴⁹.

אבל אם⁵⁰ נאסרה מחמת שקבלה טעם מאיסור אחר ולא היה בה ששים לבטלו, אף על גב דקי"ל שכולה נעשית חתיכה דנבילה להצריך ששים כנגד כולה, לענין חתיכה הראויה להתכבד לא חשבינן לה כולה כבירה, כיון שהאיסור שבה אין בו בפני עצמו כדי להתכבד לפני אורחים, ואפילו היא ראויה להתכבד בטלה בששים.

ולפיכך חתיכה שלא נמלחה ונתבשלה בטילה, שאין איסורה מחמת עצמה אלא מחמת דם הבלוע בה.

וכל חתיכה שלא נאסרה רק כדי קליפה בטלה אפילו בבשר בחלב⁵¹, שהרי הקליפה אינה ראויה להתכבד⁵².

י"א⁵³ שבכל גבינות עכו"ם שייך דין חתיכה הראויה להתכבד (להלן חהר"ל), וי"א⁵⁴ שרק בהעומדו בקיבה וי"א⁵⁵ שאין איסור מחמת עצמו ואין בהן דין חהר"ל.

⁴⁸ ואף אם נולד האיסור בתערובת, כגון שמיד בעת נפילת הטיפה לא ידע על איזה חתיכה, וכן משכחת שנאסרה מתחילה רק כדי נטילה ואח"כ נתערבה באחרות והיו מקצתן ברוטב. מ"מ אין להקל ולומר דגם חהר"ל בטל, דדוקא בדשיל"מ פסק הרמ"א [סי' קב סע' ד] כן. ואם נאסרה מתחילה כדי קליפה ע"י חם לתוך צונן מחלב, ואח"כ נתנהו בקדירה והיה כולו חוץ לרוטב אינה נאסרת מחמת החלב דאין בו כלל לאסור יותר מכדי קליפה, רק י"ל דנאסרה מהקליפה דנ"ג, וזה תו לא הוה חהר"ל. יד יהודה שם כ

⁴⁹ ש"ך שם ט

⁵⁰ שו"ע ורמ"א קא שם

⁵¹ דאילו בשאר איסורים בלא"ה בטילה שהרי אין איסורה מחמת עצמה

⁵² הרמ"א (כאן בסעיף ב') והש"ך (ס"ק ו') וב"ד הפמ"ג (שפ"ד ס"ק ו') והכרית (ס"ק ז') והחב"א (כלל נ"ג ז') הוסיף דה"ה בנטילה דלא הוי חהר"ל, דגם בנטילה לא סגי להתכבד בה. והפר"ח כתב דרק אם כשיקלפוה תהיה חהר"ל אז לא בטיל, אבל סתם קליפה לא אמרינן ביה חהר"ל.

⁵³ דבכל גבינות יש להחמיר דכיון שחכמים אסרו גבינות של עכו"ם, ממילא הר"ז חשיב שתחילת עשייתן באיסור, והוי באיסור מחמת עצמו. וכן כתב הפר"ח (ס"ק ד') דאפילו בעשבים ופרחים שאין כלל חשש איסור בחפצא של הגבינה, מ"מ גזרו חז"ל על גבינות העכו"ם ואסרו. ומשו"ה חשיבי ראויים להתכבד, ולא בטילי אפ' באלף. וכן דעת הש"ך (בנקודת הכסף) דיעו"ש שחולק על הט"ז וסובר שבכל גבינות שייך דין חהר"ל. וכן דעת הד"ת (ס"ק כ"ב) וכן הפמ"ג (מש"ז ס"ק ד') וכן פסק הכף החיים (ס"ק ט"ז) בשם כנה"ג (ובהגהות הטור ס"ק י"ד). וכן דעת הפר"ת (ס"ק ג') והבית לחם יהודה (ס"ק ד') והכרית (ס"ק ה').

⁵⁴ הט"ז כתב (ס"ק ד') דגבינות עכו"ם שאסרו חכמים באכילה (שו"ע סימן קט"ו סעיף ב'), אם החשש הוא שעירבו בו חלב טמא, לא הוי ראוי להתכבד, כיון שרוב בהמות כשרות. אבל אם מעמידין את הגבינות בעור קיבת נבילה, אז הוי חתיכה הראויה להתכבד ולא בטיל, כי יש כאן איסור בשר בחלב.

⁵⁵ החו"ד (ביאורים ס"ק ג') סובר דאין במעמיד לבד דין חהר"ל. ולפי"ז בכל גבינות אע"פ שמעמידין אותן בעור קיבת נבילה, לא הוי חתיכה הראויה להתכבד ובטיל, משום דהוי באיסור הבלוע. להלכה כתב המנחת יעקב (כלל מ' ס"ק ב') דבמקום הפסד מרובה, יש לסמוך על המקילים. וכן דעת הפלתי (ס"ק ג').

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ובחתיכה שהיא⁵⁶ גוף האיסור נמי לא אמרן שאינה בטילה מחמת שהיא ראויה להתכבד, אלא כשהיא מבושלת ומוכנת להתכבד מיד לפני האורחים, אבל אם היא מחוסרת מעשה כגון שעודנה חיה שאינה ראויה להתכבד כך לפני אורחים בטלה היא ברוב, ואפילו אם יבשלוה אחר כך אינה חוזרת וניעור לחזור לאיסורא.

וכן תרנגולת בנוצתה שנתערבה באחרות, בטלה, שהרי אינה ראויה להתכבד לפני האורחים כמות שהיא. ואף על פי שאחר שנתערבה הסירו הנוצה.

וכן כבש שלם או חתיכה גדולה יותר מדאי, לא חשיבה ראויה להתכבד, שאין דרך ליתן לפני האורח כבש שלם או חתיכה גדולה יותר מדאי.

ויש חולקים בכל זה⁵⁷. וכן נוהגין⁵⁸, מלבד תרנגולת בנוצתה דמחוסרת מעשה גדול, דנוהגים בה שהיא בטילה. וכן רגלים או ראש שלא נחרכו משערן.

אבל אם כבר נחרכו, חשיבי חתיכה הראויה להתכבד, אפילו לא נמלחו עדיין. ואפילו כבש שלם אינו בטל. מיהו רגלים של עופות, מלבד רגלי אווז, וכן רגלי בהמה דקה במדינות אלו, לא חשיבי כלל, ובטלים. ראש של עופות אינו חשוב, ובטל.

וחתיכה הראויה⁵⁹ להתכבד שאינה בטילה, דוקא בעודם שלמים, אבל אם נחתכו או נתרסקו עד שנאבדה צורתן⁶⁰, ואף בחתיכה גדולה ושלימה, מ"מ אם נשתנית צורתה,

⁵⁶ שתי הדעות במחבר שם ג והביא דעה ראשונה בסתם ואם כן דעתו להקל אולם צ"ע מדברי המחבר בסימן קי ס"ה וז"ל גבי מי שלקח בשר ממקולין שחשיב ליה חהר"ל למרות שמקולין הוי בשר חי ועיין כף החיים (ס"ק כ"ו) וכן דעת כמה פוסקים דגם חתיכה חיה חשיב ראויה להתכבד להלכה. וכן דעת הכנה"ג (בהגהות ב"י ס"ק י') וכן המשאת בנימין (סימן ל"ו). והפר"ח (ס"ק ט"ו) כתב דחתיכה חיה פשיטא דמקרי חתיכה ר"ל. וכן סוברים הפר"ת (ס"ק ו') ולחם הפנים (ס"ק י"א) וערך השלחן (ס"ק ז'). אולם בשלחן גבוה (ס"ק ח') כתב דהמנהג פה עיה"ק ירושלים דלא מקרי חתיכה ר"ל אלא דוקא מבושלת. וכתב הכף החיים היכא דנהוג נהוג ויש על מי לסמוך, אבל במקום שאין מנהג יש להחמיר. וביבי"א יו"ד ח"ה סימן ח' פסק שחהר"ל הוי רק במבושלת.

⁵⁷ שיש ד' שיטות:

הרא"ש פנ"ה סימן ל"ו סובר שאפילו בהמה שלימה בעורה או תרנגולת בנוצתה, חשיבי חהר"ל. וכן סובר הרש"ל (במכונות ועמ"ש ס"ק א').

הסמ"ק והמהרי"ל (הב"ד הגש"ד סימן מ') סוברים שכל המחוסר תיקון גדול כגון הפשטת עור הכבש או ניקוי נוצות התרנגולת, אינו בכלל דין חהר"ל. אבל המחוסר תיקון קטן כגון חיתוך או בישול, שפיר הוי בכלל דין חהר"ל. וכן הביא השערי דורא (סימן מ') מעשה שבא לפני רבנו תם בתרנגולת נבלה שנתערבה בשתי שחוטות כשרות, ועדיין לא ניטלו נוצותיהם, והתיר ר"ת.

הרשב"א (ב"ד ש"א דף יג:) והר"ן (דף לו:) סוברים דחהר"ל הוי חתיכה בינונית שאינה קטנה ולא גדולה יותר מדאי. אולם חיסרון "בישול" אינו מעכב בנדר חהר"ל.

הריטב"א, הרא"ה, הרמב"ן, בע"ז עד. המאירי כאן, והנמוק"י סוברים שאין דין חהר"ל, אלא במבושלת שראויה כמות שהיא להתכבד, אבל אם היתה חיה בטילה ככל שאר איסורין, חד בתרי.

⁵⁸ רמ"א שמכדעת הסמ"ק והמהרי"ל

⁵⁹ שו"ע ונו"כ שם ו

⁶⁰ ועיין ב"י כתב דאם בתוך הבישול נתפרד קצת מהחתיכה כדרך שנעשה על ידי הבישול, לא בטיל מיניה דין של בריה או חהר"ל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

דהיינו שנתמעכה בבישול⁶¹ בטלי, דתו לא חשיבי. ואפילו אם נתרסקו לאחר שנתערבו עם ההיתר. ואפילו לאחר שנודע התערובת. ואין חילוק בין נתערבו במינם או שלא במינם

והוא שנתרסקו שלא במתכוין לבטל האיסור, אבל אם נתכוין לכך, אסור למרסק, אם הוא שלו, וכן למי שנתרסק בשבילו.

ד. חתיכה של נבלה ושל דג טמא אינה אוסרת עד שתתן טעם ברוטב ובקיפה ובחתיכות ... כיון שנתן טעם בחתיכה חתיכה עצמה נעשת נבלה

הכלל "חתיכה נעשית נבילה" מובנו, שחתיכת היתר שנאסרה על ידי טעם שנבלע בה, נעשית היא עצמה כגוף איסור, לענין שחתיכות אחרות שנתבשלו עמה נאסרות כשאין בהן שיעור ביטול כנגד כולה, כאילו היתה כולה איסור.

כלל זה נאמר לכו"ע בבשר בחלב⁶², מן התורה שהחתיכה והטעם קודם שנבלע בה היתר גמור היו, וכשנתבשלו יחד נעשה כל אחד מהם גוף איסור⁶³, והרי זה כמו בריה חדשה שנוצרה באיסור והוי כנבילה.

אולם בשאר איסורים יש אומרים⁶⁴ דלא אמרינן אפילו מדרבנן חתיכה עצמה נעשית נבלה, כלומר כשטעם של דבר האסור נבלע בחתיכה של היתר, וחזרה החתיכה ונתבשלה עם חתיכות אחרות, אין אומרים שחתיכה

⁶¹ פמ"ג (שפ"ד ס"ק ט"ו)

⁶² שו"ע ונו"כ צב ד

⁶³ והפ"ח (ס"ק ז) כתב שגם בבשר בחלב לא אמרינן חנ"נ בלח להרמב"ם. וכ"כ הפלתי (ס' צב, ס' צט ס"ק יא). אבל להיד יהודה (ס"ק יז) אסור מדרבנן. ובשו"ת נו"ב (סי' נו) (הובא בפת"ש) כתב שנראה בש"ך דבצונן שרי בהפס"מ.

⁶⁴ שו"ע ונו"כ שם וקו א כדעת רבינו אפרים וכן דעת הרא"ש (חולין פ"ז סימן לח) וכ"כ הרא"ש בתשובות (כלל כ' סימן ב'). ובמניד משנה (מ"א פ' ט' הלכה ח') כתב דהרמב"ם סובר כהרא"ש דאמרינן חנ"נ רק בב"ח. וכן דעת הרמב"ן (בשו"ת הרשב"א המיוחסות להרמב"ן סימן קס"ז) והרשב"א (ת"ה הארוך בית ד' שער א' דף ז: וקצר שם דף ו:) הובא בב"י. ועיין כף החיים (ס"ק כ"ב)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

זו אוסרת את כל החתיכות, כיון שאין בטעם האיסור הבלוע בה כשיעור לאסרן⁶⁵, אולם החתיכה נשארת באיסורה⁶⁶.

לפיכך בשר הבלוע כזית מחלב ולא היה בו ששים לבטלו ונאסרה, ואחר כך בשלה עם חתיכות אחרות, אין צריך ששים אלא בכדי הכזית חלב שבו.

וכן חתיכה שבלעה איסור, ואין בה ס' לבטלו, שנפלה לקדרה, אינה אוסרת אלא לפי חשבון איסור שבה, שאם יש במה שבקדרה מצורף עם החתיכה עצמה ששים כנגד איסור הבלוע בה, מותר מה שבקדרה

וי"א⁶⁷ שבכל איסורים שבתורה אומרים אנו מדרבנן⁶⁸ שהחתיכה נעשית נבלה ואוסרת עד ששים בכדי כולה⁶⁹ אף על פי שאין בטעם האיסור הבלוע בה כשיעור לאסרן⁷⁰.

אולם גם לשיטה זו דוקא כשנאסר בנותן טעם שלא היה בחתיכה ששים לבטל האיסור שנבלע בו, אבל אם לא נאסר החתיכה אלא מאיסור האוסר במשהו כגון חמץ בפסח ויין נסך, ונאסר מחמת משהו שבו לא נעשית כולה נבלה, ואם חזרה ונפלה לקדרה

⁶⁵ אולם מודה המחבר דאם בשר נבילה נתבשלה עם חלב או חלב טרפה בבשר כשרה אמרינן ח"נ. ואפילו חלב טרפה עם בשר נבלה שבישלו יחד, אמרינן ח"נ כיון שאסורים גם משום ב"ח. וכ"כ הגליון מהרש"א (סימן צ"ב) והכף החיים (ס"ק י"ז) בשם הרבה פוסקים

⁶⁶ עיין ש"ך יא שהקשה סתירה בדברי המחבר וכתב שבשאר איסורים למרות החתיכה נשארת באיסורה אין דינה כאיסור מחמת עצמה ונ"מ לחתיכה הראויה להתכבד ובטיל ברוב כשאינו מכירה כיון דאין איסור מחמת עצמה ו

⁶⁷ רמ"א שם ושם. כדעת ר"ת (תוס' חולין דף ק' ד"ה כשקדם) ורבינו יהודה שם בתוס' דנראה לר"י להחמיר בדבר כיון דאין ראייה ברורה. וכן פסקו רש"י, הריב"ם, והסמ"ג (לאווין סימן ק"מ) והאו"ה (כלל כ"ד דין א') והאגור (סימן אלף רמ"ט). וכן כתב בד"מ (ס"ק ד) בשם הר"ן (שם פרק ז' דף לו וגם פרק ח' דף מג והובא גם בב"י) דלענין הלכה קי"ל כרב דאמרינן ח"נ. וכן סוברים המרדכי (חולין פ"ז סימן תרפ), והגהות מיימוני (מאבא"ס פ"ט ס"ק ו) והמור ועוד.

⁶⁸ שגזרו בשאר איסורין משום בשר בחלב שהוא דאורייתא, מטעם שאמרנו שעכשיו נעשה בריה חדשה הנוצרה באיסור אולם יש להקל בספיקו כגון בנשפך דהוי ספיקא דרבנן ולקולא.

⁶⁹ החב"א (כלל מ"ד סעיף י') כתב דגם לשימות דס"ל דאמרינן ח"נ בשאר איסורים יש להקל בהפסד מרובה וסעודת מצוה ביחד אם לא נודע התערובת עד שנתוסף עליו עוד היתר וכעת יש ששים נגד האיסור. וכש"כ אם האיסור הוא מדרבנן.

⁷⁰ ועיין בחב"א (כלל מ"ד סעיף י') דאפילו לשימת הרמ"א שסובר דאמרינן ח"נ בשאר איסורים, מ"מ בהפסד מרובה וסעודת מצוה יחד אם לא נודע התערובת עד שנתוסף עליו היתר עד ששים נגד האיסור, יש לסמוך על האו"ה (כלל כ"ד דין י') והפליתי (סימן צ"ט ס"ק ט') הסוברים דעד שלא נודע האיסור בתערובת לא נאסרה התערובת. וכשנודע הרי יש כבר ששים ובטיל. ורק באיסור דרבנן יש להקל על סמך הסברא של "לא נודע".

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"נ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

אחרת בטלה ברוב אם אינה מכירה ואפילו ראויה להתכבד, ואם מכירה משליכה והשאר מותר⁷¹.

ו"א⁷² שלא גזרו אלא בדברים שהם דומין לבשר בחלב⁷³, כגון יבש בלח או לח ביבש או יבש ביבש ע"י נתינת טעם, כגון שנתבשלו יחד וקבלו טעם זה מזה, אבל לח בלח כגון יין אסור ביין של היתר, או חלב של איסור בחלב של היתר, או שומן מהותך וחלב מהותך שנתערבו יחד ולא היה בהיתר ששים כנגד האיסור, ואחר כך חזר התערבות הזה ונפל בתוך היתר לח אחר שיש בו ששים כנגד האיסור, שבזה ההיתר לא שייך ביה לומר⁷⁴ החתיכה נעשית נבלה ומותר הכל⁷⁵. ויש לסמוך על זה בשאר איסורים, לצורך הפסד גדול, אבל לא בבשר וחלב.

וכן אם נתערב יבש ביבש ולא נתבשלו יחד, לא אמרינן בשום איסור אפילו בבשר בחלב⁷⁶ חתיכה נעשית נבלה.

וכן כלי הנאסר מבליעת איסור לא אמרינן ביה חתיכה נעשית נבלה ולא בעינן ששים רק נגד האיסור שבלע. ו"א⁷⁷ שבכלי מתכת או עץ בבשר בחלב כיון דאפשר להוציא את האיסור ע"י הגעלה יש להתיר. בהפסד מרובה. ובשאר איסורים יש להתיר בהפסד קצת, כיון דבבלוע יש מקילין דלא אמרינן חנ"נ. וגם בצירוף עוד דעה דלא אמרינן חנ"נ בשאר איסורים אפילו בבעין.

⁷¹ לבוש שם הרש"ל, והגר"א (סימן צ"ב), ופמ"ג (סימן צ"ב ובשפ"ד סי' צו סק"מ) וכ"כ המשב"ז (רי"ס ק' ד"ה ודע)

⁷² המרדכי (חולין פרק ח' סימן תרצ"ז), והרשב"א (תורת הבית הארוך בית ד' שער א' דף ז') בשם הראב"ד, והרמב"ן, והר"ן (חולין פ"ח דף מד')

⁷³ כ"כ בלבוש והוא טעם הר"ן ולפי"ז בחם בחם דמיא לבשר בחלב שהרי הוא דרך בישול ונאמר חנ"נ וכן במהרש"ל (ים של שלמה חולין פ"ז ס' ס') והמ"ז (ס"ק טו) אולם העיקר בזה כטעם המרדכי להלן ואין חילוק בין חם לצונן כמש"כ בחמכ"א (כלל מ"ד סעיף ט') הביא

⁷⁴ במרדכי כתב דדוקא בחתיכה עצמה מטעם חשיבות החתיכה ואיסור ניכר ומובדל הוא נעשית נבלה ונאסרה לבדה [כי איך] יצטרף שום היתר אליה לבטל האיסור הבלוע בה ולפיכך אוסרת כולו וצריך כדי לבטל כל החתיכה אם אינה ראויה להתכבד או דבר שבמניין אבל בדבר לח דאין האיסור ניכר ונבדל ואין כאן חשיבות איסור מתערב היתר שני עם הראשון ולא שייך כלל למימר חתיכה עצמה נעשית נבלה. ולפי טעם זה חתיכה שהתרכקה ונימוחה נאמר חנ"נ אולם הרשב"א כתב על פי שהראשון נאסר מחמת מיעוטו כיון שנפל שם היתר ונתרבה בטל האיסור שהרי נתערב האיסור לגמרי בהיתר שנפל שם לבסוף כמו שנתערב בראשון ונמצא שאין האיסור מעורב עכשיו בהיתר הראשון [בלבד] משא"כ בחתיכה שנבלעה מאיסור. ולפי טעם זה גם אם נסרה עתה שנימוחה נתערב הל' ולא אמרינן חנ"נ. ועיין רע"א (על הש"ך ס"ק יד). ובפמ"ג (בשפ"ד צט, יג) ועיין בחזו"ד (בביאורים ס"ק יב) דלדינא יש להחמיר כדעת המרדכי. וגם הדרישה (ס"ק ו), והמ"ז (ס"ק טו), והש"ך (ס"ק י"ד) והנו"ב (סי' נ, וסי' נו) העתיקו רק טעם המרדכי.

⁷⁵ ואפילו ההיתר הראשון מצטרף לבטל האיסור שבו בששים, כגון שהיה בתחלה שלשים או ארבעים בכדי האיסור ואחר כך ניתוסף עליו בשוגג עד ששים בכדי האיסור מותר הכל.

⁷⁶ ש"ך שם מז

⁷⁷ הפמ"ג (שם שפ"ד ס"ק כא) ממשמעות הש"ך (שם ס"ק כא)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ואם הבליעה היא בכלי חרס. בבשר בחלב נעשה נבלה אפילו בהפסד מרובה. בשאר איסורים יש להתיר אפילו בהפסד קצת.

דף ק:

ה. וכל מין ומינו ודבר אחר סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו

כבר התבאר במסכת ביצה ג: ונדרים דף נח. שכל דבר⁷⁸ שיש לו מתירין, כלומר שיהיה מותר לאחר זמן⁷⁹, שהתערב במינו, אינו בטל אפילו באלף⁸⁰. אך אם התערב בשאינו מינו הרי זה בטל בששים כנגדו.

⁷⁸ שו"ע ונו"ב יו"ד קב א

⁷⁹ עיין פר"ח שם א בשם ה"ר יום טוב דלא מקרי בשום דוכתא דבר שיש לו מתירין דבר החוזר לאיסורו לשנה הבאה כגון חדש, וכן כתב בפרק כל שעה [פסחים רמז תקענ] בשם ה"ר חיים דחמין שחוזר לשנה הבאה לאיסורו לא שייך לומר דבר שיש לו מתירין, ע"כ. ותמה שם "דאשתמיטיה תלמוד ערוך במסכת נדרים בפרק הנודר מן הירק הגרסינן התם [נח, א] כל דבר שיש לו מתירין כגון טבל ומעשר שני והקדש וחדש לא נתנו בהם חכמים שיעור, ואיתיה נמי בירושלמי בפרק הנודר מן המבושל [פ"ו הלכה ד] ובתוספתא דתרומות [פ"ה הלכה יח], הנה לך בבירור דחדש מקרי דבר שיש לו מתירין הפך דעת הר"ר יום טוב. וכן כתב הרשב"א בתורת הבית דף ק"ג [בית ד שער א יב, ד] דחדש מקרי דבר שיש לו מתירין דעיצומו של יום מתיר ויום ששה עשר ממילא בא, וכן כתב הרמב"ם בפרק ט"ו מהלכות מאכלות אסורות [הלכה י], וזה פשוט.

⁸⁰ בטעמו של דבר נחלקו הראשונים: רש"י ביצה ג ב' "הואיל ויש לו מתירין לאחר זמן לא יאכלנו באיסור ע"י ביטול". (והביא סברא זו הט"ז יו"ד סי' ק"ב סק"א) בר"ן [נדרים נב.] – מובא בט"ז שם ס"ק ב' פ"י דרבנן ור"י נחלקו האם מין במינו בטל דלרבנן בטל ברוב או בס' ע"ע תערובות ולר"י אינו בטל אפי' באלף ורבנן מחשיבים כמינו את מידת איסורו של החפץ ולכן מב"מ בטל אך היתר בהיתר לא בטל. כיון שדומה לחבירו גם במציאות וגם במידת איסורו ודשיל"מ היתר הוא למחר עיין פמ"ג בשער התערובות חלק שלישי פ"ב ד"ה דשיל"מ בשם הצ"צ שאלה ס"ט והפר"ח ק"ב ז' דנ"מ בין שני הטעמים בדבר שיש עליו שני איסורים ואחד מהם דשיל"מ דלטעם רש"י אינו בטל דעד שתאכלנו באיסור גדול תאכלנו באיסור קטן ולפי הר"ן בטל כיון שישאר אסור לעולם והוא עצמו השיג עליהם קצת מל' רש"י שם ד"ה שיש לו מתירין "שיכול לאכלו אחר יו"ט בהיתר גמור" אמנם ביו"ד סי' ק"ב משב"ז ז' שנסתפק גבי מי שנדר מבשר נבילה משמע דס"ל לדינא כצ"צ ובש"ך שם ס"ק ח' נמי משמע הכי מדהצריך להמתין מעל"ע גבי כלי איסור שנתערב כיון דאית ליה היתר מאיסור דאו' ע"י נטל"פ אמנם יש לחלק דעכ"פ מאיסור דאו' הותר לנמרי ועיין ח"י חת"ס ביצה ד א' ד"ה וע"ש דאע"ג דס"ל כהצ"צ הנ"ל בספק איסור ויש גם איסור דשיל"מ אפי' לסברת הר"ן איכ"ל דהוה כהיתר בהיתר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

הגדרת שאינו מינו מוגדרת על ידי שם הדבר⁸¹, כלומר אם יש להם שמות דומים אפילו שהטעמים שונים הרי אינו בטל, ואם שמותיהם שונים אפילו שטעמיהם דומים הרי זה בטל בששים⁸².

ובכלל זה איסור מוקצה בשבת ויו"ט כגון ביצה שנולדה ונתערבה וכדומה⁸³ שהרי יש לה מתירים במוצאי שבת או יום טוב.

ואם נתערב במינו⁸⁴ תחלה ואח"כ באינו מינו ויש ששים באינו מינו אומרים אנו סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו,

אולם זהו בדבר שאיסורו דרבנן, אולם בדבר שעיקר איסורו מן התורה אין אומרים סלק ואוסר אפילו באלף.

לפיכך ביצה שנולדה ביו"ט ונפלה למינו ואינו מינו בטלה באינו מינו, אך ביצת שנולדה ביום טוב שחל אחר השבת כיון שעיקר איסורה מן התורה⁸⁵, כמבואר בביצה דף ג: אינה בטילה ואסורה עד מוצאי יום טוב.

אולם בתערובת בדבר יבש יש להסתפק אם אומרים אנו סלק וכו' ולפיכך אם נתערבו הרבה עופות מהרבה מינים יחד שחלוקין בשמן ויש בהן אפרוח שנולד ביום טוב⁸⁶ ואין ידוע מאיזה מהמינים וכולם בגדר הספק הן⁸⁷. בכל זאת מספק אין אומרים סלק כיון שהוא תערובת יבש⁸⁸.

⁸¹ ש"ך שם ג

⁸² שאף על גב דלענין בריה וחה"ל אין חילוק בין נתערבה במינה או שלא במינה וכדלעיל סימן ק"א ס"ו בהג"ה שאני הכא דאין החשיבות מצד האיסור עצמו אלא מאחר שיהיה לו היתר אחר כך לא רצו חכמים להתבטל וכל שנתערב שלא במינו אין ההיתר נקרא על הדבר האסור אלא ע"ש דבר שנתערב בו והוי כמי שאין לו מתירין, כ"כ בת"ח כלל מ' ד"ו. ש"ך שם ד

⁸³ רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק טו הלכה י, שו"ע ונו"כ שם ואו"ח תקינ א

⁸⁴ פמ"ד משב"ז ה

⁸⁵ עיין או"ח סימן תקי"ג במ"א אות א'

⁸⁶ שאסור הוא כמבואר באו"ח תקינ ח

⁸⁷ א"כ אי אמרינן רואין ממ"נ מותר דדשיל"מ באינו מינו בטל הוא ובתר שמא אזלינן כהאי גוונא

⁸⁸ ממה שראיתי כתוב בהג"א בע"ז ע"ג [פ"ה סכ"ה] וז"ל, רשב"ם כתב וכן הלכה בכל מין ומין ואינו מינו ואינו בעין שהוא דבר לח סלק, יע"ש היטב, משמע הא בדבר יבש כהאי גוונא לא אמרינן כה"ג סלק וא"כ כה"ג דכתיבנא לא יצויר כלל וכלל והבן. ולפי שדרכי החכמה נעלמו ממני לא ראיתי להאריך בו לשון משב"ז שם ולפי"ז ה"ה בתערובת ביצים ממינים שונים ולא נטרפו יחד יהיה הדין כן וכגון שיש ביה אחת שנולדה נניח ממין התרנגולת והתערבה ברוב ביצי תרנגולת ויונים וכדומה אולם זה אינו שהרי יונים אינם בכלל הספק

תרימוות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

וכבר התבאר במסכת ע"ז דף סז: שאם נתערב⁸⁹ איסור בהיתר מין בשאינו מינו ונשפך טרם שהוברר אם יש ס' בהיתר כנגד האיסור, הוי ספק תורה ואזלינן בספיקו לחומרא והכל אסור. אך אם נתערב מין במינו ונשפך, בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו, אם נודע שהיה רובו היתר, מותר כיון שאין בו טעם. ואם לא נודע שהיה רובו היתר, אסור.

ואם נתערב במינו⁹⁰ ובשאינו מינו ונשפך⁹¹ בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו, ונודע שהיה רובו היתר ממינו, רואין את שאינו מינו כאלו אינו, והשאר, מינו רבה עליו ומבטלו והכל מותר וי"א⁹² שאין מותר אלא מינו אך שאינו מינו אסור, וכן יש להורות⁹³.

ו. נוהג בטהורה ואינו נוהג בטמאה

כיון שניתן להכיר מהו תרנגולת ומהו יונים מיהו מ שבת ליה בתרנגולות עם שם ללוואי או שאר עופות שביצייתם דומות ויש להם שמות שונים כגון ברווזים בעלי שמות שונים דהא בתר שמא אזלי וצ"ע.

⁸⁹ שו"ע ונו"כ שם ב

⁹⁰ שו"ע ונו"כ צח ב מהמור בשם הרשב"א והוציא דין זה ממאי דאמר ר' רואין את מינו כאלו אינו להקל, ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו למאן דאית ליה מין במינו לא בטיל כך גם כאן להיפך דגם כאן נשאר רק ספק דרבנן, דהמינו של היתר כבר ביטל את טעם האיסור של מינו האסור, כי במין במינו מן התורה ברובא בטיל. ומה שמרגישים טעם איסור לא הוי איסור תורה, דהוא מעורב עם טעם ההיתר, ויש כאן רק איסור דרבנן שגם במין במינו בעינן ששים. ובספק אם יש ששים אין להחמיר. וכן הט"ז (ס"ק ה') מתיר הכל. וכן דעת הב"ח והפרי תואר (ס"ק ח') והברית ופליתי (ס"ק ה') והחוות דעת (חידושים ס"ק ח')

⁹¹ והנה הדין נחלק לשלשה דרכים כמו שאבאר. הדרך הא' אם ביטל מין במינו איסור והיתר ויש רוב בהיתר ואח"כ נפל אינו מינו היתר לתוכו כ"ע מודים ר"ל היש"ש והש"ך דהכל שרי כיון דכבר נתבטל מקודם ונעשה היתר גמור. ובאם נפל האיסור לאינו מינו ואח"כ נפל מינו דהיתר אף הט"ז מודה דאסור כל שלא נודע שהיה ששים. כי פליגי בנפל ההיתר לאינו מינו ואח"כ נפל האיסור לשם או בבת אחת, הרשב"א והמחבר והב"ח והט"ז והמנחת יעקב כלל פ"ה אות מ"ה מתירין הכל, והיש"ש והש"ך אות ח' והפרי"ח אות ח' אוסרין. משב"ז שם ה

⁹² הש"ך (ס"ק ח) כתב שדין זה צ"ע ולא דמי כלל דהתם במינו לאו בנ"ט אסור הלכך אמר ר' רואין את מינו כאלו אינו, דהא נתבטל בשאינו מינו, אבל הכא איך נאמר רואין את שאינו מינו כאלו אינו סוף סוף השתא נ"ט בשאינו מינו, וא"כ הוי ספקא דאורייתא דלמא לא היה ס' ונתן טעם. וכן השיג מהרש"ל באו"ש סי' פ"ה ובספרו פכ"ה סי' מ"ו בדין הרביעי ע"ז ע"ש. ונ"ל דגם הרשב"א והנמשכים אחריו לא אמרו אלא להיתר את מינו ... אבל באינו מינו אסור וכן סובר המרש"ל והפרי"ח (ס"ק ח').

⁹³ להלכה למעשה הפ"ת (ס"ק ז') הביא בשם תשובת ח"ס (יו"ד סימן פ"ז) דאין נראה להקל נגד דעת הש"ך. וגם החב"א (כלל נ"א סעיף ט"ו) פסק דרך בהפסד מרובה יש לסמוך על המחבר, וכן כתב הכף החיים (ס"ק מ"א).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

כבר התבאר לעיל דף פט: שאיסור גיד הנשה נהג באדם⁹⁴ ובבהמה וחיה טהורים⁹⁵ ובכוי⁹⁶ ואפילו בנבלות וטרפות שלהן בירך ימין ובירך שמאל כשכף⁹⁷ שלהם עגול.

האוכל גיד הנשה⁹⁸ מבהמה וחיה הטמאים פטור לפי שאינו נהג בטמאה אלא בבהמה שכולה מותרת.

ז. יכול תהא נבלת עוף טמא מטמא בגדים בבית הבליעה ... יצא זה שאין איסורו משום בל תאכל נבלה אלא משום בל תאכל טמאה

כבר התבאר במסכת זבחים דף סט: שנבלת העוף⁹⁹ הטמא טהורה ואינה מטמאה בבית הבליעה, ואם חישב עליה לאכילה והוכשרה¹⁰⁰ הרי היא כאוכלין טמאין שהן ראשון לטומאה.

⁹⁴ במל"מ שם מהרשב"א סי' שס"ד ובמשב"ז סי' ס"ה ס"ק ד' ס"ל נמי דגיה"נ דאדם נמי אסור ונ"מ דלמ"ד דבשר אדם מותר מן התורה על גידו יהיה חייב מלקות ואף לדידן דבשר אדם אסור מדאור' עכ"פ אינו אלא איסור עשה ועל גידו יהיה חייב משום לאו אמנם במנ"ח כתב וז"ל "ונראה דהרשב"א למעמיה אויל שסובר דבשר אדם מותר מן התורה, והובאו דבריו במגיד משנה פ"ב ממאכלות אסורות ה"ג, אם כן נהג גיד, דבשרו מותר. אבל לשיטת הר"מ שם בפ"ב ועוד שיטות דבשר אדם אסור מן התורה בעשה, א"כ בשרו אסור, והוי כטמאה דאין גיד וכו'. ומה לי שבשרו אסור בלאו או בעשה, כיון דהוא מן התורה בשרו אסור קרינן ביה כנלע"ד, ושוב מצאתי כן בשער המלך פ"ח ממאכלות אסורות ה"א", עכ"ל

⁹⁵ דקיימא לן בר' שמעון חולין פרק גיד הנשה ק"א ע"א, דנפקא לן מעל כן לא יאכלו וכו' מי שבשרו מותר נהג איסור גיד, אבל מי שבשרו אסור אין נהג איסור גיד. משב"ז שם ומנ"ח שם. וצ"ע אמאי באמת לא הזכירו הטושו"ע דאינו נהג בטמאה ונ"מ דמשום גיד לוקה בבריה אפי' שאין בו כזית וכן אוסר בכל שהוא ומשום בהמה טמאה אינו אלא בכזית וכן אינו אוסר אלא עד ס' וכן הקשה במשב"ז שם וס"ל דהטור מספקא ליה אי נהג בטמאה אבל במנ"ח משמע דפשיטא לי דאינו נהג דמעמיה רחמנא .

⁹⁶ אפי' לדיעה (חולין פ') שהוא נחשב בריה בפ"ע, כיון שכף שלו עגול. וכ"ש לדיעה דהוא ספק בהמה ספק חיה דנהג ממ"נ (ב"י שם מגמ' כריתות כא א')

⁹⁷ כף הירך הוא הבשר העגול התפוח הסובב את עצם הירך (הקולית) ונקרא כף ככף של קדירה כמש"כ רש"י חולין פט ב' ד"ה כף והעצם נקראת ג"כ כף הירך

⁹⁸ רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ח הלכה ה

⁹⁹ רמב"ם שם פרק ג הלכה יד

¹⁰⁰ כתב מרן בשם מהר"י קורקוס ז"ל דהך שהוכשרה היינו שאחר שהוכשרה במים נגע בה שרץ ואז תטמא ע"כ. ואין להקשות דלעיל הל' ג' גבי פרה ושעירין הנשרפין כתב רבינו דאם חישב לאכילה צריכין שתגע בהם טומאה הרי שלא כתב שם הכשר אלא נגיעת טומאה להדיא די"ל דהתם נמי היינו שאמרו שם בגמרא כמ"ש מרן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ח. אין בגידין בנותן טעם האוכל גיד הנשה של בהמה טמאה ... זר"ש פוטר

האוכל גיד הנשה¹⁰¹ מבהמה וחיה הטמאים פטור אף מאכילת בהמה טמאה, ואינו כאוכל משאר גופה שאין הגידים מכלל הבשר, ואם אכל מחלב שעל הגיד הרי זה כאוכל מבשרה.

נוהג בשליל ראיסור גיד ואיסור טומאה בהדי הדדי קאתי ומי מציית אמרת
נוהג בשליל

ט. נוהג בשליל ר' יהודה אומר אינו נוהג בשליל וחלבו מותר

כבר התבאר לעיל דף עד: ודף פט: שי"א¹⁰² שמדכתיב (דברים יד פסוק ו) וְכָל בְּהֵמָה מִפְּרֶסֶת פֶּרֶסָה וּגְוִ' בְּבִהְמָה אֹתָהּ תֹאכְלוּ. ודרשינן דכל הנמצא בְּבִהְמָה אֹתָהּ תֹאכְלוּ. דרשינן נמי כל ואפילו חלבו וגידו של העובר שנשחטה אמו מותר¹⁰³, אבל דמו אסור¹⁰⁴ שאינו בכלל אוכל אלא בכלל

¹⁰¹ רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ח הלכה ה

¹⁰² שו"ע ונו"כ סד ב וסה ז וכן דעת רוב הפוסקים להתיר חלבו, ובלבוש הביא רק דעה זו גבי חלב והמחבר כתבה בסתם בחלב וגיד ובפר"ח כתב גבי חלב וכן עיקר אלא שיש לנו לחוש לסברת הרב כיון דמחייב עליה כרת. וכנבי גיד החמיר כדלהלן

¹⁰³ ברמ"א כתב וחלב נפל אסור אם הפילה הבהמה. וכתב בט"ז ג לא ידעתי פירושו דאם נתכוין לאיסור חלב אדרבה באמת אין בו משום חלב כמ"ש הטור בשם רמב"ם. ואי נתכוין לאיסור מצד שהוא נפל זהו פשיטא דלמה יהיה מותר יותר משאר בשר הנפל. ובד"מ לא הוזכר מזה ונראה שהג"ה זו לאו מדברי הרב היא אלא איזה תלמיד טועה כתבה, ובש"ך ה כתב דאע"ג דאין חייב כרת על חלבו איסורא מיהא איכא משום חלב ומ"מ לא היה צריך הר"ב לכתוב זה כיון דמ"מ אסור משו' נבלה ואפי' מלקות נמי איכא משום נבלה כדכתבו הרמב"ם והטור והוא פשוט. ועיין פר"ח ופמ"ג

¹⁰⁴ שו"ע ונו"כ סו א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

משקה ולא נותר מלשון תאכלו¹⁰⁵. ויש אוסרים¹⁰⁶ החלב והגיד¹⁰⁷ אם שלמו
חדשיו וכן עיקר.

ואם הפריס¹⁰⁸ על גבי קרקע אסור חלבו וכ"ש גידו¹⁰⁹, אף לדעה הראשונה
שמכיון דטעון שחיטה משום מראית העין כמו שיתבאר להלן דף עה. אף
חלבו אסור מהאי טעמא¹¹⁰.

י. על אלו טומאות הנזיר מגלח על המת ועל כזית מן המת ... לנפל שלא נתקשרו אבריו בגידין

כבר התבאר במסכת נזיר דף מט: – גב. ולעיל דף פט: שיש טומאות מן
המת¹¹¹ שאין הנזיר מגלח עליהן ולא סותר את הקודמין, ואף על פי שנטמא
בהן טומאת שבעה, לפי שלא נאמר בו וכי יטמא לנפש אלא (במדבר ו פסוק
ט) וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו עַד שִׁיטְמָא מִטּוּמְאוֹת שֶׁהֵן מַעֲצָמוֹ שֶׁל מֵת¹¹², ואח"כ
יביא קרבנות טומאה ויגלח תגלחת טומאה ויפלו כל הימים הראשונים.

¹⁰⁵ והטעם כתב הרא"ש דהוה כדם איברים והר"ן כתב הטעם דתאכלו מידי דבר אכילה ועיין בלבוש יג שם
האריך בדרשת היתר חלב וגיד ואיסור הדם.

¹⁰⁶ דעת הרמב"ם [מאכלות אסורות ז, ג] דסבירא ליה דאע"ג דקיימא לן דאפילו בן ט' חי שחיטת אמו מטהרתו,
מכל מקום גידו וחלבו אסורין מן התורה, ומובא במחבר בלשון י"א ומשמע דס"ל העיקר כרוב הפוסקים אך
בש"ך ד הכריע לזה באיסור בחלב וכ"ש בגיד ובפר"ח כתב אלא שיש לנו לחוש לסברת הרב כיון דמחייב
עליה כרת. ומיהו בגיד יש לאסור מעיקר הדין, שכן דעת הרשב"א [תורת הבית בית ב שער ה ס, א; הולין צב,
ב ד"ה ומיהו] וכן נראה בדעת הר"ף [שם כה, א] ודלא כהב"י [שם ד"ה ומ"ש שגראה], וכבר הורה כן זקן מהר"י
בן חביב ז"ל [הובא בב"י שם ד"ה ולענין], וכן דעת הגאונים להתיר בחלב ולאסור בגיד וכמו שכתב ראב"ן
בסימן רע"ח. ומעמא דמילתא כתב הרשב"א במשמרת הבית [בית ב שער ה נמ, א] דבחלב לא מקרי חלב
שור וכשב, אבל גיד הנשה קרינן ליה, דלא תלי בשור וכשב דעם יצירתו נאסר, והכי נקטינן.

¹⁰⁷ גבי גיד ברמ"א ובלבוש כתבו ויש להחמיר והוא דעת י"א בשו"ע סה ז.

¹⁰⁸ שו"ע ונו"כ שם

¹⁰⁹ ועיין פני יהושע פסחים כב. בתוד"ה הרי דם דמהאי טעמא ג"ה אסור דאין בנותן טעם לאו בכלל תאכלו
ויפה כתב. ועיין נו"כ בשו"ע סה ז

¹¹⁰ לפי זה קלום בן פקועה שהוא מותר בלא שחיטה חלבו נמי מותר לדעות המתירות, וכ"כ הרשב"א בת"ה
בשם הרמב"ן ז"ל, פר"ח.

¹¹¹ רמב"ם הלכות נזירות פרק ז הלכה א

¹¹² הנה מלשון הרמב"ם מבואר דלמדנו זה מקרא, והוא תימא דבכמה דוכתי מוכח שזהו הלכה למשה מסיני,
וכ"כ התוס' בנזיר [מ"ט: בד"ה ועל חצי לוג] וז"ל: ואף על פי שמטמא באהל ברביעית מ"מ אין הנזיר מגלח אלא
על חצי לוג ושיעוריה הלכה למשה מסיני, עכ"ל. וכ"כ הרע"ב שם, וגם לא מצאתי בשום מקום דרשא זו. והנה
לבר זה סותר א"ע למה שכתב ברפ"ג מטומאת מת, וז"ל: לפיכך אני אומר שכל טומאה מן המת שאין הנזיר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ועל שתיים עשרה טומאות מן המת הנזיר מגלח עליהן:

א. על הנפל¹¹³ אחר שיצא לאויר העולם¹¹⁴, ומגלח על נפל אפילו אם לא נתקשרו איבריו בגדין¹¹⁵, אם הוא בן ארבעים יום¹¹⁶, שמטמא במגע ובמשא ובאהל כאדם גדול שמת¹¹⁷, שנאמר (במדבר יט פסוק יא) הנגיע במת לכל נפש אדם.

ב. ועל כזית¹¹⁸ מבשר המת¹¹⁹ בין לח בין יבש כחרש¹²⁰, מטמא כמת שלם, אפילו אם אינו אבר שלם.

ג. ועל כזית נצל שהוא בשר המת שנמוח ונעשה לחה סרוחה,

מגלח עליה אינה דין תורה, עכ"ל. ובספרי¹¹³ כתב דאלו הטומאות דאין הנזיר מגלח עליהן מהן דברי סופרים מהן דברי קבלה מהן גזירות והרחקות וכו' ע"ש, וביאור הדבר שוודאי הם מן התורה ודרכו שכל דבר שאינו מפורש בתורה קורא לזה דברי סופרים. וכתב בעצמו שמהן דברי קבלה והיינו הלכה למשה מסיני וכאן כתב שלמדנו מקרא. האמנם בירור העניין כן הוא, דוודאי כל זה הוא הלכה למשה מסיני ויש מהן דרבנן ג"כ כמו שיתבאר, אך הרמב"ם בשכלו הוסיף מצא רמז בתורה והוא באמת רמז נפלא, שהרי בכל התורה כתיב כי יטמא וטמא וכיוצא בזה וכאן כתיב שינוי לשון וכי ימות מת עליו להורות שיש טומאות מן המת שאין הנזיר מגלח עליהן ופרטי הדינים נמסרו למשה מסיני, וזה שכתב מהן דברי סופרים היינו שיש להם רמז בפסוק ומ"מ אין זה מפורש בתורה ממש כמו קדושי כסף. ובספרי זוטא והובא בילקוט נשא. ערוך השולחן העתיד הלכות נזירות סימן כא סעיף ב – ו.

¹¹³ רמב"ם הלכות נזירות פרק ז הלכה ב

¹¹⁴ דאילו כשהוא בגוף האשה אינו מטמא דמגע בית הסתרים הוא וכן פסק פ"ב דשאר אבות הטומאות הל' ב' ומדתנן בפרק בתרא דאהלות מדורות הגוים טמאים כמה ישהא בתוכן ויהא צריך בדיקה ארבעים יום וכו' משמע דבתוך ארבעים יום לא חשיב נפל וכמ"ש בנדה דמיא בעלמא הוא. מעשה רקח הלכות טומאת מת פרק ב הלכה א

¹¹⁵ רמב"ם הלכות טומאת מת פרק ב הלכה א

¹¹⁶ אבל בפחות אינו מטמא. משנה למלך שם

¹¹⁷ עי' ירושלמי דנזיר פ' כהן גדול דקאמר ר' יוחנן דהוי ס"ד דטומאת נפל מדבריהן וממה דנזיר מגלח על טומאת נפל מוכח דהוא מדאורייתא כיון דאמו טמאה לידה ומשמע מזה דנפל שאין אמו טמאה לידה כגון שנברא בדרך אחת אינו מטמא באהל וגם בעצם כשעורה צ"ע אי מטמא מדין תורה. ישועות מלכו.

¹¹⁸ אף על פי שהשיעורין כולם הלכה למשה מסיני הן אמרו חכמים תחלת ברייתו של אדם כזית ולפיכך שיעור טומאת בשרו כזית. רמב"ם טומאת המת שם ב

¹¹⁹ שם ושם א

¹²⁰ וצריך לחלק בין טומאת מת לטומאת אוכלין שכתב הרמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק ב הלכה יח כל אוכל שנטמא ואחר שננטמא נפסל ונסרח, אם נפסל מלאכול הכלב או שיבש כחרש ה"ז טהור. וכן משמע בנובי"ק יו"ד כו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

- ד. ועל עצמות שהן רוב מנין העצמות, כגון שהיו קב"ה עצם הרי אלו כמת שלם, אפילו שאין עליהם בשר¹²¹, אם נכרת בהן צורת עצמות, היו קב"ד הרי הן כשאר העצמות.
- ה. ועל עצמות שהן רוב בנינו של מת שכל בנינו של אדם הוא שתי השוקים והירכיים והצלעות והשדרה, ורוב בנינו כגון שתי שוקיו וירך אחת, ואם חסר רוב בנינו כל שהוא הרי הן כשאר העצמות.
- ו. ועל חצי קב עצמות אף על פי שאין בהן רוב, י"א¹²² שאינו מטמא אלא אם באו מרוב בנין או מנין, כלומר שהעצמות שבורים, וימצא בחצי הקב מעט מכל עצם ועצם מרוב בנין או מנין, וי"א¹²³ שבשיעור חצי קב מטמא בכל גווניו.
- ז. ועל השדרה, הבאה ממת אחד¹²⁴, כיצד¹²⁵ שדרה שהיא שלימה, הרי היא כמת שלם, ומטמא באוהל¹²⁶, ואם חסרה אפי' חוליא אחת מי"ח חליות הרי היא כשאר העצמות ומטמאה בשעורה במגע ובמשא.

¹²¹ רמב"ם שם ושם ח

¹²² דעת התוס' וכ"כ הגר"א באליהו רבא פ"ב דאהלות

¹²³ דעת הרמב"ם.

¹²⁴ ודע שבגמ' (דף נ"ב) איבעיא לן שדרה וגולגולת תנן או דילמא או שדרה או גולגולת ולא איפשיטא ויש לתמוה למה רבינו מני להו בתרתי. כסף משנה שם ובפ"ב דטומאת מת כתב בשם מהר"י קורקוס ז"ל דכיון דאשכחן שמאי דאמר בהדיא או שדרה או גולגולת אלא דדחי דילמא שאני שמאי דמחמיר לא שבקינן מאי דאשכחן בהדיא כיון דלא אשכחן ביה פלוגתא לחידושי פלוגתא וגם כי כל חלוקות המשנה או או קתני ומסתמא הני הוו דכוותיהו ע"כ. והקשה התוס' יום טוב ז"ל ששם הל' י' פסק רבינו דעצם אחד אפילו יש בו רובע אינו מטמא באהל וכתב מרן גופיה שם מדאמרו שאני שמאי דמחמיר טפי משמע דלית הלכתא כוותיה ע"כ. ומאי אולמא דהאי דחיה מהאי דחיה ע"כ והיא קושיא עצומית. אך יש ליישב דשאני ההיא דעיקר דין עצם אחד הוא מהמשנה דפ"ו דעדויות כמ"ש מרן ז"ל לעיל שמאי אומר אפילו מעצם אחד ובא להכריח מרן דינו של רבינו שפסק דלא כב"ש משום דיחידא הוא ועוד מדאשכחן בהא דעצם הבא מן השדרה וכו' שאמרו בגמרא שאני שמאי דמחמיר טפי משמע דבאלו הדינים של עצם אחד לית הלכתא כוותיה משא"כ באידך דשדרה וגולגולת שאין לנו שום גילוי אין לנו לחדש מחלוקת מדעתנו. מעשה רקח שם. ועוד דכן נראה להדיא מירושלמי נזיר שם, ובתוספתא דאהלות פ"ד תניא מפורש או שדרה או גולגולת ע"ש במעשה דתודוס הרופא שאמר אין כאן שדרה מאדם אחד או גולגולת ע"ש. ערוך השולחן העתיד הלכות נזירות סימן כא סעיף ט

¹²⁵ רמב"ם הלכות טומאת מת פרק ב הלכה ח

¹²⁶ ודע דבשדרה וגולגולת יש לי שאלה, דלמה לן השדרה והגולגולת הא נזיר מגלח בשביל עצם כשעורה, ויותר מזה קשה דבאיברינן אמרנו דווקא שיש עליהן בשר כראוי אבל כשאין עליהן בשר כראוי אין הנזיר מגלח והרי מגלח בשביל עצם כשעורה. והנה ברובע עצמות פריך הש"ס [נ"ג ב] תיפוק ליה משום עצם כשעורה ומתריץ דאקמח אקמוחי כלומר שנעשו כקמח ואין בהם עצם כשעורה, אבל באלו א"א לומר כן דא"כ אין זה שדרה וגולגולת ולא אבר כמובן, וצ"ל דמיירי לעניין טומאת אהל דליכא בעצם כשעורה. ערוך השולחן שם סעיף י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

- ח. ועל הגולגלת, של מת אחד¹²⁷, כיצד גלגולת שהיא שלימה הרי היא כמת, ומטמא באוהל, ואם חסרה כסלע הרי היא כשאר העצמות.
- ט. ועל אבר מן המת, הבא ממת אחד.
- י. ועל אבר מן החי, מאדם אחד, שיש עליהן בשר שראוי לעלות בו ארוכה בחי.
- יא. ועל חצי לוג דם, הבא ממת אחד.
- יב. ועל מלא חפנים רקב המת ממת¹²⁸ שידוע שכולו שלם¹²⁹ שהרקיבו עצמותיו בקבר ונעשו רקב, שמלא חפנים מאותו רקב מטמא במשא ובאהל כמת¹³⁰, ואם חסר כל שהוא ממלא חפניו טהור¹³¹. ורקב בשר אינו רקב¹³².

¹²⁷ רמב"ם שם ושם

¹²⁸ רמב"ם הלכות טומאת מת פרק ב הלכה יא

¹²⁹ ולהלן דף נא. יבואר שאין רקב המת מטמא עד שיקבר ערום בארון של שיש ויהיה כלו שלם, חסר ממנו אבר או שנקבר בכסותו או בארון של עץ או בשל מתכת אין לו רקב, ולא אמרו רקב אלא למת בלבד להוציא הרוג שהרי חסר דמו.

¹³⁰ ואפילו באהל אם הרקב מפוזר באופן שאין כל גופו מאהיל כאחת ג"כ אינו מטמא.

¹³¹ רמב"ם הלכות טומאת מת פרק ג הלכה טו

¹³² ירו' נזיר פ"ז ה"ב אין רקב לבשר יש רקב לעצמות. קרית מלך שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

